

วัณโรค

วัณโรคเป็นโรคติดต่อเรื้อรัง ทำให้เกิดการอักเสบในปอด ซึ่งในผู้ใหญ่มักจะพบส่วนใหญ่มักเป็นที่ปอด ในเด็กอาจเป็นที่อวัยวะอื่นร่วมด้วย เช่น ต่อมทอนซิล เยื่อหุ้มสมอง กระดูก แต่ที่พบบ่อยและเป็นปัญหามากที่สุดในปัจจุบัน คือ **"วัณโรคปอด"** มักพบในคนแก่ คนที่ร่างกายอ่อนแอจากการเป็นโรคอื่น ๆ มาก่อน เช่น หัวใจ หัด ไทฟอยด์ พบกิดยา และโรคเอดส์หรือในคนที่ตรากตรำทำงานหนัก พักผ่อนไม่เพียงพอ ขาดอาหาร ดื่มเหล้าจัด หรือในคนที่มีความเครียด ใกล้เคียงกับคนที่เป็โรค เช่น นอนห้องเดียวกัน หรืออยู่บ้านเดียวกัน และพบว่า ผู้ป่วยโรคเอดส์ เป็นวัณโรคแทรกซ้อนกันมาก จึงทำให้วัณโรคที่เคยลดลง มีการแพร่กระจายมากขึ้น หากไม่ได้รับการรักษาอย่างถูกต้องจะทำให้แพร่กระจายไปได้อย่างรวดเร็ว เนื่องจากติดต่อได้ง่ายโดยระบบทางเดินหายใจและมีอันตรายถึงชีวิต

สาเหตุ

เกิดจากเชื้อแบคทีเรีย

Mycobacterium tuberculosis

ซึ่งเป็น acid fast bacillus (AFB) ย้อมติดสีแดง ซึ่งจะมียอยู่ในปอดของผู้ป่วยที่ไม่ได้รับการรักษา การติดต่อโดย

การสูดอากาศที่มีตัวเชื้อนี้เข้าไป ซึ่งเชื้อโรคชนิดนี้มีคุณสมบัติพิเศษ คือ มีความคงทนต่ออากาศแห้ง ความเย็น ความร้อน สารเคมี และอยู่ในอากาศได้นาน ยกเว้นมีทันทานต่อแสงแดด

อาการและอาการแสดง

ส่วนใหญ่มักที่ติดเชื้อ จะไม่มีอาการของโรคเมื่อทดสอบทูเบอร์คิวลิน จะได้ผลบวก (ซึ่งแสดงว่า เด็กติดเชื้อวัณโรค) การตรวจ X-rays ปอด ก็จะไม่พบผิดปกติในระยะแรก ถ้าเด็กมีสุขภาพและภาวะโภชนาการดี โรคจะยังไม่เกิดขึ้นทันทีเมื่อได้รับเชื้อ อาการที่จะพบได้เร็วที่สุดประมาณ 1-6 เดือนหลังติดเชื้อ อาการที่พบได้บ่อย คือ มีต่อมทอนซิลโตที่ขั้วปอด ที่คอ และที่อื่นๆ แล้วจึงจะพบความผิดปกติที่ปอดและอวัยวะอื่นๆ ส่วนในผู้ใหญ่ มีอาการที่พบได้บ่อยคือ

- ไอเรื้อรังเกิน 2 สัปดาห์ ไอแห้งๆ อาจมีเสมหะสีเหลืองเขียว หรือไอปนเลือด
- เจ็บแน่นหน้าอก

- มีไข้ต่ำๆ ตอนบ่ายหรือเย็น
- เหงื่อออกตอนเพลีย
- เบื่ออาหาร น้ำหนักลด

การรักษา

ปัจจุบันมียารักษาวัณโรคที่ได้ผลดีหลายชนิด การรักษาจะให้ยาพร้อมกันอย่างน้อย 3 ชนิด เพื่อลดอัตราการดื้อยา และเพิ่มประสิทธิภาพของยา ยาที่ใช้ ได้แก่ Streptomycin, Pyrazinamide, Rifampin, Isoniacid, Ethambutol การรักษาจะได้ผลดี ถ้ามารับการรักษาเสียแต่ระยะเริ่มแรก โดยจะต้องกินยาอย่างสม่ำเสมอเป็นระยะเวลาอย่างน้อย 6 เดือน จะต้องดูแลให้พักผ่อนและให้อาหารที่มีโปรตีนและวิตามินสูง เพื่อช่วยเพิ่มความต้านทานต่อโรค

การป้องกัน

1) หลีกเลี่ยงการสัมผัสใกล้ชิดกับผู้ป่วยที่กำลังมีอาการไอ และยังไม่ได้รับ

รับการรักษาด้วยยารักษาวัณโรค

2) ในผู้ติดเชื้อที่ไม่มีอาการ โดยเฉพาะในเด็กอายุต่ำกว่า 4 ปี ที่ตรวจได้ผลทูเบอร์คิวลินบวก แพทย์จะพิจารณาให้ยาป้องกัน Isoniacid นาน 2-3 เดือน

3) ให้วัคซีน BCG ป้องกัน ในประเทศที่มีโรควัณโรคชุกชุม องค์การอนามัยโลกแนะนำให้เริ่มให้ BCG วัคซีนตั้งแต่แรกเกิด วัคซีน BCG ถึงแม้จะมีประสิทธิภาพแตกต่างกัน แต่ที่ได้ผลชัดเจน คือ ป้องกันวัณโรคชนิดรุนแรงแบบแพร่กระจาย และวัณโรคเยื่อหุ้มสมอง ประเทศไทยให้วัคซีน BCG เมื่อแรกเกิด

4) ถ้ามีอาการผิดปกติที่น่าสงสัยว่าเป็นวัณโรค เช่น ไอเรื้อรัง 2 สัปดาห์ขึ้นไป มีไข้ต่ำๆ โดยเฉพาะตอนบ่ายๆ หรือค่ำๆ เล็บหน้าอก เหนื่อยหอบ เบื่ออาหาร น้ำหนักลด ควรรีบไปรับการตรวจรักษา โดยการเอกซเรย์ปอดหรือตรวจเสมหะ

5) รักษาสุขภาพให้แข็งแรงอยู่เสมอ ออกกำลังกายสม่ำเสมอ กินอาหารที่มีประโยชน์ให้ครบ 5 หมู่

6) หลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้เกิดโรค เช่น การสำส่อนทางเพศ เพื่อป้องกันการติดเชื้อเอดส์ เพราะจะทำให้ภูมิคุ้มกันของร่างกายเสื่อมลง มีโอกาสที่จะป่วยเป็นวัณโรคได้ง่าย

7) ประชาชนทั่วไป ควรตรวจร่างกายโดยการเอกซเรย์ปอดหรือตรวจเสมหะ (AFB) อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ถ้าพบว่าเป็นวัณโรค จะได้รับการรักษาก่อนที่จะลุกลามมากขึ้น

8) ในเด็กควรได้รับการฉีดวัคซีน BCG รวมถึงผู้ที่ทำการทดสอบทูเบอร์คิวลินเทสต์ (Tuberculin test) แล้วให้ผลเป็นลบ เพื่อสร้างภูมิคุ้มกัน

วัณโรค รักษาได้

ข้อมูลอ้างอิง www.

Tuberculosis

รวบรวมโดย หน่วยสุขศึกษา
กพย.

โรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช
พอ.

